

Piotr Dniestrzański

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

DYWERSYFIKACJA PODZIAŁU MANDATÓW W PARLAMENCIE EUROPEJSKIM

Streszczenie: Autor w artykule dokonuje matematycznej analizy zasad składających się na tzw. regułę degresywnej proporcjonalności będącą podstawą podziału mandatów w Parlamencie Europejskim na państwa członkowskie Unii. Rozważa ponadto zagadnienie dywersyfikacji tego podziału.

Słowa kluczowe: podziały degresywnie proporcjonalne, Parlament Europejski, dywersyfikacja podziału mandatów.

1. Wstęp

Rozwój struktur Unii Europejskiej, akcesje nowych członków i perspektywa dalszych rozszerzeń stwarzają wiele naturalnych problemów natury zarówno politycznej, jak i czysto technicznej. Jednym z ciągle aktualnych zagadnień jest podział mandatów w Parlamencie Europejskim będącym reprezentacją obywateli Unii. Z oczywistych powodów (zbyt duże zróżnicowanie populacji członków UE) podział miejsc w Parlamencie nie może mieć charakteru proporcjonalnego. Obowiązujący od 1 grudnia 2009 r. Traktat Lizboński ustala pewne reguły, według których podział ten ma być dokonywany. Główna zasada jest tutaj określona w haśle **podział degresywnie proporcjonalny**. Sama idea w pierwszej chwili wydaje się (w sytuacji dużego zróżnicowania populacji członków UE) całkowicie naturalna i zrozumiała. Skoro nie można dokonać podziału proporcjonalnego, to dajmy więcej małym członkom Unii, niż wynikałoby to z proporcji (a nie odwrotnie – więcej dla dużych).

Problem polega na ustaleniu precyzyjnych reguł tego podziału, które byłyby możliwie proste i łatwe do zaakceptowania przez wszystkie państwa członkowskie. Najkorzystniejsze dla UE byłoby znalezienie takiego algorytmu podziału, który mógłby być stosowany przez możliwie dużo kadencji i który byłby elastyczny ze względu na zmiany demograficzne członków Unii i uwzględniał akcesje nowych państw.

W artykule przeprowadza się analizę matematyczną zasad będących realizacją pojęcia degresywnej proporcjonalności oraz dyskutuje problem dywersyfikacji podziału mandatów w Parlamencie Europejskim. Dokonano również analizy podziału mandatów w Parlamencie 7 kadencji pod kątem ustaleń Traktatu Lizbońskiego.

2. Analiza matematyczna zasady podziału degresywnie proporcjonalnego

Podstawowym dokumentem regulującym skład i sposób wyłaniania Parlamentu Europejskiego jest Traktat z Lizbony podpisany 13 grudnia 2007 r.¹ i ratyfikowany przez ostatnich członków Unii w końcu 2009 r. Kluczowy jest jego pierwszy artykuł wprowadzający zmiany do Traktatu o Unii Europejskiej. W punkcie 15) tego artykułu czytamy:

15) Dodaje się artykuł 9a w brzmieniu:

„Artykuł 9a

1. Parlament Europejski pełni, wspólnie z Radą, funkcje prawodawczą i budżetową. Pełni funkcje kontroli politycznej i konsultacyjne zgodnie z warunkami przewidzianymi w Traktatach. Wybiera przewodniczącego Komisji.

2. W skład Parlamentu Europejskiego wchodzi przedstawiciele obywateli Unii. Ich liczba nie przekracza siedmiuset pięćdziesięciu, nie licząc przewodniczącego. Reprezentacja obywateli ma charakter degresywnie proporcjonalny, z minimalnym progiem sześciu członków na państwo członkowskie. Żadnemu państwu członkowskiemu nie można przyznać więcej niż dziewięćdziesiąt sześć miejsc”.

Rada Europejska przyjmuje jednomyślnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego i po uzyskaniu jego zgody, decyzję określającą skład Parlamentu Europejskiego, z poszanowaniem zasad, o których mowa w akapicie pierwszym.

3. Członkowie Parlamentu Europejskiego są wybierani na pięcioletnią kadencję w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym.

4. Parlament Europejski wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i prezydium”.

W 2007 r. Parlament powierzył Komisji Spraw Konstytucyjnych zadanie przygotowania projektu nowego podziału miejsc w PE na podstawie zasad przyjętych w (niemającym jeszcze wówczas mocy prawnej) Traktacie Lizbońskim. 3 października 2007 r. Komisja przedstawiła sprawozdanie, w którym zawarła projekt odpowiedniej rezolucji Parlamentu Europejskiego. Rezolucja została przyjęta na posiedzeniu PE 11 października 2007 r. W uzasadnieniu sprawozdania przedstawiono sześć zasad, które według Komisji Spraw Konstytucyjnych mogłyby doprecyzować regułę degresywnej proporcjonalności:

1. **Zasada skuteczności** – funkcjonowanie Parlamentu Europejskiego jest niemożliwe, jeśli jego skład przekroczy daną liczbę deputowanych – stąd ograniczenie do 750 posłów.

2. **Zasada reprezentacji krajowej i motywacji wyborców** – każde państwo członkowskie powinno dysponować minimalną liczbą miejsc, dzięki czemu będzie mogło reprezentować swoich wyborców, mobilizując ich jednocześnie do udziału w wyborach.

¹ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 306, tom 50 z 17 grudnia 2007 r.

3. **Zasada europejskiej solidarności** – w celu zapewnienia państwom mniej zaludnionym odpowiedniej reprezentacji swoich obywateli kraje o większej liczbie obywateli otrzymają mniejszą liczbę mandatów niż w przypadku stosowania zasady zwykłej proporcjonalności.

4. **Zasada względnej proporcjonalności** – stosunek liczby ludności do liczby miejsc jest tym większy, im większe jest państwo i odpowiednio tym mniejszy, im mniejsze jest państwo.

5. **Zasada sprawiedliwego podziału** – żadne państwo nie będzie dysponować większą liczbą mandatów niż większe państwo ani mniejszą liczbą mandatów niż mniejsze państwo.

6. **Zasada uzasadnionej elastyczności albo elastycznej bezpośredniej degresywności** – niewielkie zmiany w podziale miejsc mogą zostać wprowadzone, jeśli przestrzegane są pozostałe zasady oraz modyfikacja ma na celu jak najbardziej sprawiedliwy podział mandatów.

Powyższe zasady w niewielkim stopniu uściślają to, co zostało zapisane w Traktacie Lizbońskim. Kluczowa jest zasada względnej proporcjonalności, pozostałe są albo oczywiste (co nie znaczy, że nie powinny być zapisane w dokumencie odpowiedniej rangi) lub są powtórzeniem ustaleń traktatu. Przyjrzyjmy się tym zasadom i dokonajmy ich czysto matematycznej analizy.

Niech l_i oznacza ludność państwa i , m_i – liczbę mandatów w PE w jego dyspozycji oraz N – liczbę państw członkowskich. Kolejne zasady (uwzględniające aktualny skład UE) oznaczają wówczas ²:

$$1. \sum_{i=1}^N m_i \leq 750.$$

$$2. m_i \geq 6.$$

$$4. l_i > l_j \Rightarrow \frac{l_i}{m_i} > \frac{l_j}{m_j}.$$

$$5. l_i > l_j \Rightarrow m_i \geq m_j.$$

Zasada względnej proporcjonalności (ZWP) jest *prawie równoważna* wklęsłości funkcji $m(l)$ (czyli funkcji, która państwu członkowskiemu o ludności l przyporządkowuje m mandatów). Określenie *prawie równoważna* jest tutaj na tyle uzasadnione, że niektórzy autorzy wręcz zastępują tę zasadę warunkiem wklęsłości [Ramirez 2007]. Dla pełnej ścisłości warto jednak zauważyć, że nie ma tutaj równoważności, a występuje jedynie implikacja. Wynika to z poniższego faktu.

² Zasada europejskiej solidarności (3) jest mało precyzyjna i jest oczywistą konsekwencją zastosowania zasady względnej proporcjonalności (4). Zasadę uzasadnionej elastyczności (6) należy traktować przede wszystkim jako zabezpieczenie na wypadek problemów z pogodzeniem pozostałych zasad – zwłaszcza w sytuacji, gdy nie jest ustalony precyzyjny algorytm podziału mandatów.

Fakt 1

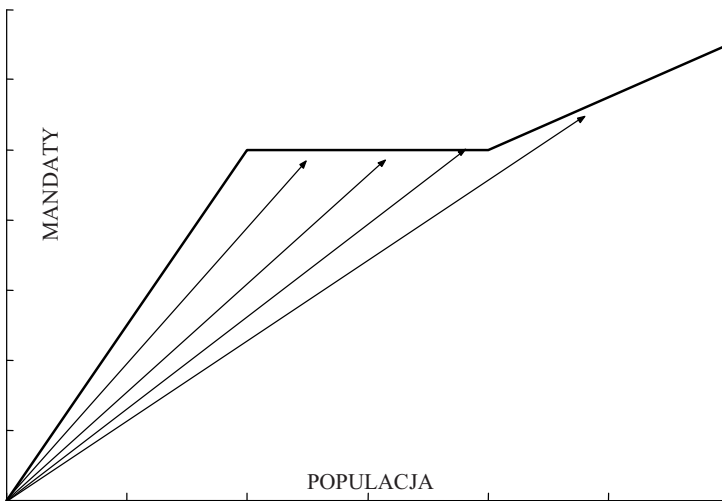
Niech dana będzie funkcja $f : R \rightarrow R$. Jeżeli $f(0) > 0$, to wklęsłość funkcji f jest warunkiem wystarczającym zasady względnej proporcjonalności.

Dowód

Niech f będzie funkcją wklęsłą. Wtedy $f(\alpha z + \beta y) \geq \alpha f(z) + \beta f(y)$ dla $\alpha, \beta \in (0,1)$ i $\alpha + \beta = 1$. Niech $z = 0$, $x = \beta y$. Wówczas $x < y$ i $f(x) \geq a + \frac{x}{y} f(y)$, gdzie $a = \alpha f(0) > 0$, czyli $\frac{f(x)}{x} \geq \frac{a}{x} + \frac{f(y)}{y} > \frac{f(y)}{y}$. Nierówność $\frac{f(x)}{x} > \frac{f(y)}{y}$ oznacza spełnienie przez funkcję f warunku ZWP.

Zasada względnej proporcjonalności nie implikuje wklęsłości funkcji. Jest ona (dla danej funkcji $f(x)$) równoważna temu, że odcinki łączące punkt $(0,0)$ z punktem $(x, f(x))$ muszą leżeć na prostych, których współczynniki kierunkowe maleją w miarę wzrostu x . Jeżeli $f(x)$ jest funkcją różniczkowalną, to ZWP jest równoważna nierówności $\frac{f(x)}{x} > \frac{df(x)}{dx}$.

Na rysunku 1 przedstawiono przykład funkcji ustalającej podział mandatów w zależności od populacji, która spełnia zasadę względnej proporcjonalności, ale nie jest funkcją wklęsłą.

Rys. 1. Funkcja ustalająca podział mandatów w zależności od populacji niebędąca funkcją wklęsłą i spełniająca zasadę względnej proporcjonalności

Źródło: opracowanie własne.

3. Podział mandatów w parlamencie 7 kadencji w kontekście Traktatu Lizbońskiego

Podział mandatów pomiędzy członków Unii w Parlamencie Europejskim kadencji 2009-2014 (wybory w czerwcu 2009 r.) został oparty na Traktacie Nicejskim; jedyną różnicą było przyznanie 2 dodatkowych miejsc Republice Czeskiej i Węgrom. Mimo że nie został on wyłoniony na podstawie Traktatu Lizbońskiego (ratyfikowanego przez ostatnie państwa w grudniu 2009 r.), dokonamy analizy jego składu pod kątem przyjętych w traktacie ustaleń.

Tabela 1. Podział mandatów w PE 2009-2014

	A	B	C	D	E	F	G	H
	BLOKI	państwo	l_i populacja	m_i mandaty 2009	rozpiętość bloku	l_i / l_{i-1}	m_i / m_{i-1}	G/F
1		Niemcy	82 002 356	99		1,2743	1,3750	1,0790
2	BLOK 1 72 mandaty	Francja	64 350 759	72	7,17%	1,0441	1	0,9578
3		Wlk. Brytania	61 634 599	72		1,0265	1	0,9742
4		Włochy	60 045 068	72		1,3102	1,4400	1,0991
5	BLOK 2 50 mandatów	Hiszpania	45 828 172	50	20,17%	1,2017	1	0,8321
6		Polska	38 135 876	50		1,7739	1,5152	0,8541
7		Rumunia	21 498 616	33		1,3041	1,3200	1,0122
8		Holandia	16 485 787	25		1,4640	1,1364	0,7762
9	BLOK 3 22 mandaty	Grecja	11 260 402	22	12,26%	1,0475	1	0,9547
10		Belgia	10 750 000	22		1,0116	1	0,9886
11		Portugalia	10 627 250	22		1,0153	1	0,9850
12		Czechy	10 467 542	22		1,0435	1	0,9583
13		Węgry	10 030 975	22		1,0837	1,2222	1,1278
14		Szwecja	9 256 347	18		1,1078	1,0588	0,9557
15	BLOK 4 17 mandatów	Austria	8 355 260	17	9,84%	1,0984	1	0,9104
16		Bułgaria	7 606 551	17		1,3801	1,3077	0,9475
17	BLOK 5 13 mandatów	Dania	5 511 451	13	3,48%	1,0183	1	0,9820
18		Słowacja	5 412 254	13		1,0161	1	0,9841
19		Finlandia	5 326 314	13		1,1969	1,0833	0,9051
20	BLOK 6 12 mandatów	Irlandia	4 450 014	12	32,84%	1,3284	1	0,7528
21		Litwa	3 349 872	12		1,4814	1,5000	1,0126
22		Łotwa	2 261 294	8		1,1126	1,1429	1,0272
23		Słowenia	2 032 362	7		1,5162	1,1667	0,7695
24	BLOK 7 6 mandatów	Estonia	1 340 415	6	171,61%	1,6821	1	0,5945
25		Cypr	796 875	6		1,6147	1	0,6193
26		Luksemburg	493 500	6		1,1932	1,2000	1,0057
27		Malta	413 609	5				

Źródło: opracowanie własne.

Skład parlamentu 7 kadencji jest niezgodny z traktatem z kilku powodów:

1. Największe państwo (Niemcy) ma 99 posłów – traktat ogranicza największą reprezentację do 96.

2. Najmniejsze państwo (Malta) ma 5 posłów – traktat mówi o minimalnej 6-osobowej reprezentacji.

3. Nie jest spełniona zasada względnej proporcjonalności – esencja zasady degresywnej proporcjonalności.

Niespełnienie zasady względnej proporcjonalności pokazane zostało w kolumnie H tab. 1. ZWP mówi, że przyrost liczby mandatów dla poszczególnych członków Unii wraz ze wzrostem ich populacji musi być mniejszy niż przyrost populacji. Oznacza to, że jeżeli $l_i > l_{i-1}$, to $\frac{l_i}{m_i} > \frac{l_{i-1}}{m_{i-1}}$. Przekształcając ostatnią nierówność, dostajemy

$$\frac{l_{i-1}m_i}{m_{i-1}l_i} < 1. \quad (1)$$

W tabeli 1 (kolumna H) widać, że warunek ten nie jest spełniony w sześciu przypadkach. Im iloraz $\frac{l_{i-1}m_i}{m_{i-1}l_i}$ jest większy od 1, tym większy jest stopień niespełnienia ZWP i można powiedzieć, że tym większa jest nadreprezentacja w parlamencie danego państwa.

Państwami mającymi taką nadreprezentację są (od największej do najmniejszej): Węgry, Włochy, Niemcy, Litwa, Rumunia i Luksemburg. Państwa te mają więcej mandatów, niż wynikałoby to z podziału ściśle proporcjonalnego, gdyby brać pod uwagę tylko dane państwo oraz następne pod względem populacji.

4. Dywersyfikacja podziału mandatów

Analiza składu PE kadencji 2009-2014 pokazuje, że mamy 7 bloków państw mających taką samą liczbę mandatów. Odpowiednie zestawienie podano w tab. 1.

W przypadku bloku 5 (Dania, Słowacja, Finlandia) czy bloku 3 (Grecja, Belgia, Portugalia, Czechy, Węgry) ta sama liczba mandatów wydaje się zrozumiała – rozpiętość bloków wynoszą tam odpowiednio 3,48 i 12,26%. Przez *rozpiętość bloku* (kolumna E) rozumiemy iloraz populacji najmniejszego i największego państwa minus 1 w danym bloku, czyli o ile procent największe państwo ma więcej ludności od najmniejszego. Chociaż dywersyfikacja liczby mandatów nie jest szczególną wartością, można rozważyć ten problem w kontekście zasady degresywnej proporcjonalności. Ponieważ zasada ta odrzuca podział proporcjonalny³ (a tym bardziej po-

³ W literaturze rozważa się podziały oparte na tzw. przesuniętej proporcjonalności [Pukelsheim 2007; Cegiělka i in. 2010b].

dział jednostajny – taka sama liczba mandatów dla każdego członka Unii), można zastanowić się, na ile różnicuje ona *stan posiadania* poszczególnych państw. Czy istnienie bloków państw mających taką samą liczbę mandatów (siedem bloków w PE 7 kadencji) wynika z *targów politycznych* przy ustalaniu składu Parlamentu, czy jest to konsekwencja przyjętych reguł i w związku z tym konieczność?

Zdefiniujemy przy okazji pojęcie algorytmu podziału mandatów i stopień dywersyfikacji danego podziału.

Definicja 1

Niech $L = M = R_+$ ²⁷. **Algorytmem podziału mandatów** (lub **funkcją podziału mandatów**) w Parlamencie Europejskim nazwiemy każdą funkcję $f : L \rightarrow M$. Jeżeli $L_0 = \{l_1, l_2, \dots, l_{27}\}$ jest zbiorem populacji państw członkowskich będącym podstawą przydziału mandatów, to zbiór $f(L_0)$ nazywamy **podziałem mandatów** dla L_0 .

W definicji 1 za argument przyjęto liczbę ludności państwa, a nie samo państwo. Wynika to z oczywistego założenia, że podstawą podziału mandatów (zgodnie ze wszystkimi dotyczącymi tego zagadnienia aktami prawnymi) jest tylko i wyłącznie wielkość państwa.

Definicja 2

Stopniem dywersyfikacji podziału $f(L_0)$ nazywamy wartość $\frac{|f(L_0)|-1}{|L_0|-1} \cdot 100\%$.

Przykład

W Parlamencie kadencji 2009-2014 jest 27 państw (każde o różnej liczbie ludności) oraz 13 różnych liczb mandatów. Zatem stopień dywersyfikacji wynosi $\frac{12}{26} \cdot 100\% = 46,15\%$. Gdyby każdemu państwu przydzielić inną liczbę mandatów, to stopień dywersyfikacji wynosiłby 100%.

Bardziej naturalna wydawałaby się definicja stopnia dywersyfikacji oparta na ilorazie $\frac{|f(L_0)|}{|L_0|}$. Wówczas jednak przy podziale równym (tyle samo mandatów dla

każdego państwa) nie otrzymalibyśmy zerowej dywersyfikacji – np. przy obecnym składzie UE stopień dywersyfikacji w takim przypadku wynosiłby $1/26 = 3,85\%$.

Dane (większe) państwo może mieć większą liczbę mandatów od innego (mniejszego) państwa tylko wtedy, gdy spełniona jest nierówność (1). Zatem znając ilorazy populacji członków UE (kolumna I tab. 2), możemy kontrolować zgodność liczby

mandatów tych państw pod kątem zasady degresywnej proporcjonalności. Najmniejszy iloraz populacji dwóch kolejnych członków Unii to $l_{10} / l_{11} = 1.01155$ będący ilorazem populacji Belgii i Portugalii. Zatem jeżeli Belgia miałaby mieć więcej mandatów niż Portugalia, to musiałaby mieć ich co najmniej 88. Ponieważ jest 9 państw większych niż Belgia, to zakładając, że każde kolejne (większe) ma co najmniej o 1 mandat więcej od poprzedniego, największy członek UE miałby co najmniej 97 mandatów i liczba mandatów całego PE byłaby większa od 750. Podobna sytuacja dotyczy Portugalii – jeżeli miałaby mieć więcej mandatów niż Czechy, to musiałaby ich mieć co najmniej 67, co ostatecznie dałoby za dużo mandatów w całym PE. Zatem jeżeli przy rozdziale miejsc w PE ma być zachowana zasada degresywnej proporcjonalności, to **Belgia, Portugalia i Czechy** muszą mieć taką samą ich liczbę.

Analogiczna analiza doprowadza do wniosku, że kolejne 3 państwa – **Dania, Słowacja i Finlandia**, muszą mieć identyczną (ilościowo) reprezentację parlamentarną.

Tabela 2. Liczba mandatów i ilorazy populacji członków UE w PE 2009-2014

Lp.	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	państwo	mandaty 2009	populacja	l_i / l_{i-1}		państwo	mandaty 2009	populacja	l_i / l_{i-1}
1	Niemcy	99	82 002 356	1,2743	15	Austria	17	8 355 260	1,0984
2	Francja	72	64 350 759	1,0441	16	Bułgaria	17	7 606 551	1,3801
3	Wielka Brytania	72	61 634 599	1,0264	17	Dania	13	5 511 451	1,0183
4	Włochy	72	60 045 068	1,3102	18	Słowacja	13	5 412 254	1,0161
5	Hiszpania	50	45 828 172	1,2017	19	Finlandia	13	5 326 314	1,1969
6	Polska	50	38 135 876	1,7739	20	Irlandia	12	4 450 014	1,3284
7	Rumunia	33	21 498 616	1,3040	21	Litwa	12	3 349 872	1,4814
8	Holandia	25	16 485 787	1,4640	22	Łotwa	8	2 261 294	1,1126
9	Grecja	22	11 260 402	1,0475	23	Słowenia	7	2 032 362	1,5162
10	Belgia	22	10 750 000	1,0116	24	Estonia	6	1 340 415	1,6821
11	Portugalia	22	10 627 250	1,0153	25	Cypr	6	796 875	1,6147
12	Czechy	22	10 467 542	1,0435	26	Luksemburg	6	493 500	1,1931
13	Węgry	22	10 030 975	1,0837	27	Malta	5	413 609	
14	Szwecja	18	9 256 347	1,1078					
najmniejszy iloraz – Belgia/Portugalia									1,0115

Źródło: opracowanie własne.

Reasumując, należy stwierdzić, że przy założeniu zasady degresywnej proporcjonalności niemożliwa jest całkowita dywersyfikacja przy podziale miejsc w PE. Stopień dywersyfikacji nie może być większy niż $(23 / 27) \cdot 100\% = 85,2\%$. Zatem bloki państw mających taką samą reprezentację są (przy obecnej strukturze ludności) nieuchronną konsekwencją wynikającą z przyjętego algorytmu podziału. I gdyby

Parlament siódmej kadencji był wyłaniany (jak początkowo zakładano) już na podstawie Traktatu Lizbońskiego, to chociaż liczba mandatów przypadających na poszczególnych członków musiałaby być inna niż obecnie, powinny powstać co najmniej dwa wymienione wcześniej bloki.

5. Wnioski

Podział mandatów w Parlamencie Europejskim pomiędzy kraje członkowskie UE jest jednym z ciągle nieuregulowanych ważnych zagadnień dotyczących funkcjonowania Unii Europejskiej. Obowiązujący w tym zakresie Traktat Lizboński nie przeszedł jeszcze próby generalnej – jego ustalenia nie obowiązywały w trakcie wyborów 2009 r. Konfrontacja zapisów traktatu ze składem Parlamentu 7 kadencji (2009-2014) pokazuje, że aktualny podział mandatów nie spełnia (w niewielkim stopniu) zasady degresywnej proporcjonalności. Otwarta jest kwestia ustalenia algorytmu podziału mandatów, który mógłby obowiązywać przez dłuższy okres i uwolniłby Unię Europejską od żmudnych negocjacji przed każdymi kolejnymi wyborami. Przy okazji pojawiają się problemy dotyczące dywersyfikacji podziałów oraz (czego nie uwzględniono w artykule) stabilności przyjętych rozwiązań.

Literatura

- Cegiełka K., Dniestrzański P., Łyko J., Misztal A. (2010a), *Demographic changes and principles of the fair division*, „International Journal of Social Science and Humanity Studies”, vol. 2, no 2 (on-line).
- Cegiełka K., Dniestrzański P., Łyko J., Misztal A. (2010b), *Skład Parlamentu Europejskiego w kontekście podziałów proporcjonalnych*, [w:] *Badania ekonometryczne w teorii i praktyce*, red. A. Barczak, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Cegiełka K., Dniestrzański P., Łyko J., Misztal A. (2010c), *Division of seat in the European Parliament*, „Journal for Perspectives of Economic Political and Social Integration”, vol. XVI 2010, no 1-2, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.
- Lamassoure A., Severin A. (2007), *Sprawozdanie w sprawie składu Parlamentu Europejskiego*, A6-0351.
- Pukelsheim F. (2007), *Putting Citizens First: Representation and power in the European Union*, [w:] *Distribution of Power and Voting Procedures in the European Union*, Proceedings of a Natolin International Workshop on Distribution of Power and Voting Procedures in the European Union, Warszawa.
- Ramirez V. (2007), *The parabolic method for the allotment of seats in the European Parliament among member states of the European Union*, „Real Instituto Elcano. Area Europe – ARI”, no 63.
- Ramirez V., Polomares A., Marquez M. (2006), *Degressively proportional methods for the allotment of the European seats amongst the UE member States*, „Mathematics and Democracy”, Springer Verlag, Berlin.
- Traktat z Lizbony* (2007), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 306, tom 50.

DIVERSIFICATION OF DISTRIBUTION OF SEATS IN THE EUROPEAN PARLIAMENT

Summary: The author of the article does mathematical analysis of the principles that make up the so-called rule of digressive proportionality which is the basis of the division of seats in the European Parliament on EU Member States. He also considers the issue of diversification of this division.

Key words: degressive proportionality, European Parliament, diversification of distribution of seats.